

ביאורים ומוספים

קלט באור הגולה

הלכות שבת סימן שיח

בכל ענין (פסקי מהרי"ו): יט' אסור לטות שמן ושום על הצלי בעודו (ק"ח) כנגד (מג) המדורה אפילו נצלה הצלי מעוד יום, דמקל מקום ותבשל השום ותשמן:

שיט דין הבורר בשבת, ובו י"ז סעיפים:

א *הבורר אכל מתוך פסלת, או שהיו לפניו שני מיני אכלים *ובורר מין ממיין אחר, ונקיים קצת ח' שבת ע"ד

באר היטב

בשול במ"ש סי"ו, ומשום נולד ליכא כיון דאינו בעין, ובלבד שלא ירסקו בנדים רק יניקוהו עליו מצט מצט והוא נמוח מאליו, ואפשר דזהו מקרי בעין, כידי דהוי אקדחה שיש בה רטב, וצ"ע, עכ"ל. ומכאן ראיה שמתוך לטות שמן אנוא שנקפא ע"ג כידי קטחים וקטניות כגון לאקש"ין, ערביז"ן, היר"ש, שופתנים ע"ג קערה, איז בשם דרישה וכו' אליה רבה הניח קצת בצ"ע, ע"ש:

באר הלכה

* הבורר אכל מתוך הפסלת, עין בפרימגדים שכתב בדבריו אם בדר, יש לומר דאסור לאוקה שבת⁽¹⁾, דנקנה כמלאכת שבת⁽²⁾, ועין שם מה שמסתפק בכמה דברים בענין זה, אולם לפי מה שכתב הגר"א לעיל בסימן שיח סעיף א', אין להתמיר בשאר מלאכות בשוגג לענין דיעבד, ועין שם בבאר הלכה, והנה כדלא העתיק המחבר שיטת התוספות דסבירא להו דאכל מן הפסלת הוא דאקל כשאכל מרבה על הפסלת, הא אם הפסלת מרבה, דרך לברר האכל ובכלל ברירה הוא, משמע דלא סבירא לה פה, וכן משמע לקמן בסעיף ד בהג"ה: * ובורר מין ממיין אחר וכו', לענין חיובא דנפח ודברה אין חלוק בין אם בדר אותו הפסין שהיה רוצה לאכל והפסין שהיו נשאר על מקומו או להפוך וכן כשדעתו לאכל שניהם לאחור, והפרימגדים מסתפק בזה, ולא נהירא, דמשמע מלשון הר"מ דעקר חיובא הוא מוחמם שבורר מין ממיין, ועין מה שכתבנו לקמן עוד בדגון נהן, אבל לענין המרא בשבורר בידו, אינו מתיר רק בשבורר אותו הפסין שרצה לאכל ולא להפוך, כי זה הפסין חשוב כאכל והשני חשוב

משנה ברוכה

בנחשלה כל צרכה ואינה על האש: יט' (ק"ח) כנגד המדורה. לאו דוקא, (קלט) דהוא הדין במעביר את השפור שתחוב עליו הצלי מהאש, כל זמן שהוא רותח שהיה סילדת בו אסור לטות עליו, (קמ) ואפילו אם הניח אחר כך על הקערה שהוא כלי שני גס-כן אסור, דהא כמה פוסקים סוברים דדבריוש כל זמן שהיה סילדת בו אפילו בכלי שני מבשל. (קמא) ומקל מקום בדיעבד אין לאסור בשאכל מנח בכלי שני, (קמג) דסמכין על הפוסקים דכלי שני אינו מבשל בכל גונו. (קמג) וכל זה בשום נשמן, דהוא דבר חי שלא נתבשל, (קמד) אבל בשמן שנקפא מתר לטות אפילו כנגד המדורה, דאין בו שוב משום בשול כיון ששבורר נתבשל, וכן שכתבנו למעלה בסעיף טו דדרך נכש ששבורר נתבשל אין בו שוב משום בשול, (קמס) ומשום נולד ליכא, כיון

דנבלע בהבשר ואינו בעין, (קמו) ובלבד שלא ירסקו בנדים, רק יניקוהו עליו מצט מצט והוא נמוח מאליו. (קמו) והוא הדין דמתיר לטות משום זה בשמן אנו שנקפא, על-גבי מיני קטחים וקטניות כגון לאקש"ין, ערביז"ן, היר"ש⁽²⁾ שנתנום על-גבי קערה אף שהוא רותח, ורק שניקוהו עליו מצט מצט והוא נמוח מאליו, וכו'". איתא בתוספתא: אחד נתן את האור, ואחד נתן את העצים, ואחד נתן את הקדירה, ואחד נתן את הפנים, ואחד נתן את הבשר, ואחד את התבלין, ובא אחר והניס, כלם חייבים [הניס, שהניח האור חייב משום מקעיר, דכשהוא מוליך גחלת ממקום למקום הוא מתלבה מרות הליכתו, והנחתו העצים גס-כן חייב משום מקעיר, כן כתב רש"י, ואידך פלוגא משום מבשל, וגם מניס נמי מטעם זה, שכל העושה דבר מצרכי בשול הרי זה מבשל, וכמו שכתב הרמב"ם; והניח את הקדירה, מירי בחישה, וחייב משום שמתלבן ומתחמם הקדירה על-ידי שנותנה על האש⁽¹²⁾, גמרא שם, ועין במגדול-עין]. אחד נתן את הקדירה⁽¹³⁾, ואחד נתן את הפנים, ואחד נתן את הבשר, ואחד נתן את התבלין, ואחד נתן את העצים, ואחד הביא את האור, ובא אחר והניס, שנים האחרונים חייבים [כן הוא הנרסא הנכונה בפי מה שהיה הגר"א בהנהיגותיו על התוספתא, וכן הוא לפי מה ששמענו הבית-יוסף מנה בספרי הרמב"ם, ואין צורך עמה לשום דחק שנתקן מהר"י ב"ר רב בהספד-משנה, עין שם]. וכתב הרב המגיד, דלדברי הפל' כל שאין בשול חיוב, כגון במבשלת כל-צרכו, אין בהגסותו חיוב⁽¹⁴⁾, ובית-יוסף פתב (קמס) בשם הפל' ב', דכשהיא על האש חייב בהגסה אפילו במבשל כל-צרכו, בלי-בשול שגנו, שקורין סאמאואר⁽¹⁵⁾, שהותם מערב-שבת, אסור לטל ממנו מים בשבת כשאינו גורח מן הגחלים [כן פתב בספר תוספת-ירושלים לעיל בסימן רנג, עין שם שהביא זה בשם ירושלמי דקאמר שם דמולקאר שאינו גורח אין שותין ממנו בשבת, הטעם, מפני שהוא עשוי פרקים הוא מתנא שטא ותאכל פרוקו והוא מוסיף מים⁽¹⁶⁾], ולפי זה יש להקטר בשבת לשותות מן הכלי-בשול שלגו קדם שקיעה ובאמצע קדש עליו היום, שלא לשותות ממנו עוד:

הנה 'בורר' הוא אחד מל"ט אבות מלאכות של שבת, ונחבין עליה גם-כן חטאת בשוגג ומיתה במזיד כמו על שאר מלאכות. ובפנינו הנהיג הרבה אנשים נכשלין באסור בורר, ועל-כן ארצה לבאר אותה דעור השם בכל פרטיה. ואע"פ לזה הסימן הקדמה קצרה, והוא: אין חל אסור בורר מן התורה כי אם באחד משלושה אפנים, שאז דרך ברירה היא כן בחל: א) אם בורר פסלת מן האכל, אפילו בורר בידו ודעתו לאכל מזה (ב) גס-כן חייב, שזהו דרך ברירה בחל לברר הפסלת מן האכל. ב) אם הוא בורר בכלי שדרה לברר בה, כגון כנפה ובקרה, חייב אפילו הוא בורר האכל מן הפסלת ודעתו לאכל מזה, שכן דרך הבורר בכלי, פעמים הוא בורר האכל מן

שער הציון

הגסה כשאר תבשיל שבשל כל-צרכו, וטעם זה אסור⁽¹²⁾, פן כתב הפרימגדים: (קלט) מגדאברהם וט"ז: (קמ) מגדאברהם וט"ז: (קמא) פרימגדים: (קמג) ואם טח על הצלי קדם שהיהו בכלי בשום, אסור בקחוש עד כדי גטילה, ואם טח בשמן, אסור עד שישם, פרימגדים, עין שם עוד: (קמג) כנגד אברהם: (קמד) דאי אינו נקפא הוי בכלל דבר לח שנגטען וישך בו בשול: (קמס) מגדאברהם, ואף דקסים אחר-כך בערין עיין, האלהיה רבה מצדד להקל, עין שם: (קמו) והאלהיה רבה פסב, ולפי מה שכתבנו לקמן בסימן שכ במגדאברהם דכשה פוסקים סוברים דמתיר לרסק כדו לחוך הפוס, הוא הדין הכא ודמתיר לרסק, וטוב להחמיר לכתחלה, דגם שם מהשלחו-ערוך משמע להחמיר: (קמז) פן הוא לפי דברי הפגמאברהם, ואף דבדרישה לא נזכר 'קעט מצט', התוספת-שבת העתיק מהמגדאברהם, והטעם, דבמעט קעט נבלע תכף ומתיר אפילו להשימחמירין הנ"ל: (קמח) ולא ארע הטעם, דמאי צריקא הגסה מבשול ממש, וכל הפוסקים מודים דבמבשל כל-צרכו אין בו משום בשול, וכן איתא בתוספתא בהנא, ועל-פלגנים בדיעבד בודאי אין לאסור בזה, וכדעת שאר פוסקים: (כ) הנינו לרב הפוסקים, וכמו שבארתי בבאר הלכה:

תהלים: 1 אטריה, 2 דתן, 3 מחם.

הלכות שבת סימן שיט

(א) בנפשה ובכבדה חביב, (ב) בקננו ובתמחוי פטור אבל אסור, (ג) ואם ברר בקידו * כדי לאכל (ד) לעלמ, מותר: הגה (ד) * וכל מה שבבור (ה) לצרף אותה סעודה שמסב בה מיד מקרי לאלמ (המגיד פרק ח ור"י נ"ב ח"ח ובית יוסף וטור ורא"ש), (ו) ואפלו אחרים אוללים עמו שרי (תוספות פרק כלל גדול), ולכן מותר (ז) לברר (ג) הנרק שקורין שלא שייך (ח) * מן העליק המעפשים שבו, כל מה שצריך לאכל באותה סעודה (בית יוסף סימן שכא): ב יבורר (ט) אכל מתוך הפסלת בקידו להניחו אפלו לבו כיום, (י) נעשה כבורר לאוצר (יא) וחיב: ג * יהיו לפניו * שני מיני אכלים מערבים, בורר אחד מאחד

באר היטב

ולאחר, ומהר"ש"ץ שם התיר להסיר הצרעה מן הכוס בשבת מטעם אחר, דאין ברינה בלח, וגם את הצרעה לשלח, ולא שפך ברינה אלא מה שצריך לפשפש ולברר, אבל דבר שצף למעלה כבר ברור הוא והני לה כמשחיל בעינתא מולקא דאין זה בורר, ע"ש. ונסיי' אהרן פתב עליו דהתור זה הוא בחוק מאד, ונסיי' סימן זה ס"ק יג ובסימן חקו ס"ק ג פתב דאין להסיר הצרעה ותזכובים מן הכוס, דה"ל בורר פסלת מתוך אכל, אלא וזהו מן המשקה קצת עמקם: (ג) הנרק, ורקא אכל מתוך הפסלת: ואפלו אין העליק חללו פסלת גמור, שראויים לאכילה על ידי חדק, אסור לברר הפסלת, מ"א:

משנה ברורה

הפסלת, בגון שנקבי הכבדה דאין והאכל הוא גס⁴⁰, ופעמים הוא להפוך [ואם הוא בורר בכלי שאין דרך לברר בה, פטור אבל אסור, וברקלמה]. (ג) אפלו אם הוא בורר אכל מן הפסלת, ובקידו, אף שדעתו לאכל לאחר זמן, חיב, ואינו מותר לברר כי אם באופן שיצטרך בכל השלישה אפנים, דהינו שיקבר האכל מן הפסלת, וגם שהכריזה יהיה בידו ולא בכלי⁴¹, וגם שיהיה דעתו לאכל מיד, שאז לאו דרך ברינה היא אלא דרך אכילה היא. אלו עקרי הכללים שביסמין זה, ונתר הפרטטים נבאר אם ירצה השם בסימן הבא:

א (א) בנפשה ובכבדה חביב. שזהו דרך ברינתו, (ב) ואפלו הנה בדעתו לאכל לאלמ: (ב) בקננו ובתמחוי. פירוש רש"י, גמון היא כלי-עץ שצושין פצין צנוה, וזהו מצד אחד וקצור מצד אחר, והבורר קטניות נותן אותם בצד הרחב ומנוצנע אותם והם מהגלגלים ויורדים דרך פיו הקצר, והפסלת שאינם עגלים נשארים בקלי, ותמחוי היא קצרה גדולה, ופטור אבל אסור דהני בורר פלאחר יד⁴², (ג) דעקר ברינה אינו אלא בנפשה ובכבדה: (ג) ואם ברר בקידו, הנו דוקא האכל מן הפסלת, ויהפוך כל פני חיב, וברקלמן בסעיף ד זה: (ד) וכל מה שבבור וכו'. רוצה לומר, אפלו (ז) נאריך זמן הסעודה כמה שעות מקרי לאלמ, בין שהכריזה היא סמוך לסעודה: (ה) לצרף וכו'. ואם כונתו כדי שישתפר גס אחר סעודה או על סעודה אחרת, חיב חטאת [טור], אף אם ממילא נשתפר מברירתו עד לאחר הסעודה (ה) אין בכך כלום, בין שיקבר בורר בהתר: (ו) ואפלו אחרים וכו'. רוצה לומר, דאחד יכול לברר בעד כל בני הסעודה ואין בזה משום בורר, ודרך אכילה היא, ואפלו אינו אוכל בעצמו כלל עמקם גם-כן שרי, והאי 'עמו' שכתב רמ"א לאו דוקא הוא וברקלמן, עין שם שמיכית פן מן התוספות וכן משמע בדרב"מ משה האר"ן: (ז) לברר הנרק, ודוקא באופן זה דהני אכל מן הפסלת, (י) אכל לא להפך, לטל העליק המעפשים מן הטובים, דהני בורר פסלת מן האכל וחיב: ואפלו אם אין העליק חללו פסלת גמור, שראויים לאכילה על ידי חדק, אפלו הכי יש אסור לבררם מן הפסלת מן האכל: (ח) מן העליק. והוא הדין בשמנה לפי קטניות או שאר פרות והש בהם מתעלים ומעפשים, וכן פרות שגפלו לארץ ונתערבו בעפר וצורות, וזהו שלא יברר בקידו רק מה שצריך לאותה סעודה שרוצה לאכל תכף ולא יומר, דאז חיב, וגם יתיר שיקבר דוקא האכל מן הפסלת ולא להפוך [פמ"ג וח"א]: ב (ט) אכל מתוך הפסלת. דפסלת מתוך האכל אפלו לאלמ חיב, וברקלמה, ומה שכתב 'קידו', הוא הדין בקננו ותמחוי: (י) נעשה וכו'. דרב עניני ברינה הוא אלאחר זמן [ולאחר, דרך מאכל הוא לברר האכל מן הפסלת בעת האכילה], ואז הדרך לברר בכל דבר אפלו בקידו, וכל-שכן באינה כלי, אלא דאם הוא בורר בנפשה ובכבדה או שהוא בורר הפסלת מן האכל, דמנכר מלמא דלשם ברינה הוא, אפלו לאלמ חיב: (יא) וחיב. על-כן יש לזהר במה שנוהגין העולם להכין הכצלים בחמץ לאתה מקון מאכל לסעודה שלישית, ובוררין העליק הטובים מן

שער הציון

(ג) בית יוסף בשם הפוסקים: (ג) רש"י: (ד) אהרונים: (ה) ואם ברר לאותה סעודה ואחרת, אף דחיב חטאת אין בזה, דקדשה מנשה לטחשבה, ככל מקום לא אריך למעבד הכי ופרימגדום, וצריך ראה לברר, עין בסימן שטו סעיף וי: (ו) מנ-אכרם:

הלכות שבת סימן שי

ביאורים ומוספים

[משנ"ב בהקדמה]

וְהָאֵלֶּל הוּא גַם (4) וכו', שֶׁהַבְרִיָּה יִהְיֶה בְּיָדוֹ וְלֹא בְּכַלּוֹסָּהּ.

(4) מבואר מדבריו שהאוכל שנשאר בכברה הוא הדבר הנברר, והרי זה כבורר אוכל מפסולת. אמנם, להלן (סי' נז) כתב, שהמעהר שזכר מתוך כלי נכחת ומזהר שתישאר הפסולת בכלי, נחשב כבורר אוכל מפסולת, הרי שהדבר היוצא מהתעורבות הוא הדבר הנברר.

(5) וכשבורר על ידי כף או מזלג, כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"א סי' קכז) שאם הברירה נעשית ביתר קלות על ידי כף או מזלג מאילו היתה נעשית ביד, דינו כבורר בכלי, אבל אם אין היא נעשית ביתר קלות על ידי כף או מזלג, והסיבה שבורר בכף או מזלג היא משום שאין הוא רוצה ללכלך את ידו מהדבר הנברר, או מחמת שהדבר הנברר רחוק ממנו ורוצה להגיע אליו על ידי הכף או המזלג, או שבורר דבר נחלי שנתפס ביתר קלות בכף מאשר ביד, דינו כבורר ביד. וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' עז), וראה מה שכתבנו להלן (סי' סב).

ועיניו תמצית תה מהכלי שבו מכינים אותה [ותיקן], ויש בפיו מסגרת המעכבת את יציאת העלים, הסתפק החזו"א (אורח ח"א סי' נג ד"ה מן) אם נחשב הדבר כברירה ביד או בכלי [אכן כתב, שרק תמצית העכורה בעלים נקח זו שבתחתית הכלי, נחשבת כמעורבת בהם, אבל תמצית הצפה מעל העלים אינה נחשבת כמעורבת בהם, ואין ספק שמותר לערותה מהתיקן]. וכתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' פד) שמכיוון שהחזו"א הסתפק בדבר, יש להחמיר בכך.

מאידך, הגר"ש אויערבך (ששי"ב פ"ג הע' קמ) צידד שבירירה בכלי שכל עיקרו מיועד לברור לשם שימוש מיד, אינה נדונית כברירה בכלי אלא נחשבת כדרך אכילה, כשם שבירירת אוכל מפסולת לשם שימוש מיד אינה נחשבת כבירה אלא דרך אכילה, והקצות השלחן (סי' קכה ברה"ש סי' כא) התיר להשתמש בתיון [אולם מטעמים אחרים, עי' שו"ת השביתת השבת (בורר סי' מט ונב) כתב בשם הגר"ח זוננפלד, שראוי שלא להשתמש בתיון זה [וראה בספר טעמא דקרא בסוף הספר הנהגות והוראות מהחזו"א אות מא].

מלחיה שיש בה נקבים להוצאת המלח, ומונחים בה אף גרגרי אורז [כדי לספוג את הלחות שבמלח], דעת הגר"מ פיינשטיין (ספר הלכות שבת מלאכת בורר הע' קג) שאסור להשתמש בה בשבת, שהרי המלח נברר מהאורז על ידי הנקבים, והרי זה בורר בכלי. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (איל משולש פ"ז הע' ק) שמותר להשתמש בה, שכן הנקבים שבמלחיה אינם מיועדים להפדת המלח מהאורז, אלא לשם הוצאת מלח במידה הראויה, ואף שעל ידי כך גם נברר האורז, אין בכך משום בירור בכלי. גם הגר"ש אויערבך (ששי"ב שם) צידד שמותר להשתמש במלחיה זו, אולם מטעם אחר, משום שמלחיה מיועדת לשימוש מיד, וברירה בכלי המיועד לשם שימוש מיד, אינה נדונית כברירה אלא כדרך אכילה [וכפי שהובא בשמו לעיל לגבי תיון]. אכן, במקום אחר הובא בשמו (שם הע' ר) שנחשב כבורר, וראה שם.

[משנ"ב סי' ב]

וְפִטוּר אֶכָּל אֶסוּר דְּהִיב בּוֹרֵר בְּלֶאֱחֹר יָדָהּ.

(6) ולהלן (סי' כז) כתב, שטעם האיסור בקנן ובתמחר הוא גזירה משום נפח וכברה. ואכן, רש"י (שבת עז, א ד"ה פטור) כתב שהטעם שאין בכך איסור דאורייתא הוא משום שהרי זו ברירה כלאחר יד, והטעם שאסור מדברבן הוא משום שדומה לברירה כנפה ובכברה. וראה להלן (סי' ט).

[משנ"ב סי' ז]

כִּינן שֶׁהַבְרִיָּה הִיא סְמוּךְ לְסַעֲדָהּ.

(7) ולענין שיעור הזמן הסמוך לסעודה שנחשב 'לאלתר', כתב לקמן (סי' שכא סי' מד) בשם המג"א שעד הזמן שבו יוצאים מבית הכנסת אינו נחשב כזמן הסמוך לסעודה. וכתב האגלי טל (מלאכת בורר סי' ס"ה סי' ק)

ט), שאם מיד לאחר הברירה מתחילים לאכול את הסעודה, הרי זה נחשב כ'לאלתר' אפילו אם יאכלו את הדבר שברר לאחר זמן מרובה, ובתנאי שיאכלוהו בתוך הסעודה, אולם אם אין מתחילים לאכול את הסעודה מיד לאחר הברירה, שיעור הזמן שנחשב 'לאלתר' הוא משעה קודם הזמן שיאכלו את הדבר שנברר ואילך, אבל יותר משעה קודם שיאכלו את הדבר הנברר, אין זה נחשב כ'לאלתר' אפילו אם יאכלוהו בתוך הסעודה. ובשו"ת אגרות משה (חיד סי' עד בורר אות יג) כתב שאין שיעור מוחלט לזמן זה, ותלוי הדבר בכל אחד כפי הזמן הנדרש לו לסדר את המאכלים קודם הסעודה. וכן דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ה סי' ד) ששיעור זמן זה אינו מוחלט, וכל עוד מורגש הדבר שהברירה נעשית סמוך לסעודה, הרי זה בכלל 'לאלתר'.

וסעודה שבה משתתפים אנשים רבים, יש צורך לברור עבורם כמות גדולה של אוכל, דבר הלוקח זמן רב, מבואר מדברי השע"צ לקמן (סי' תידא סי' ט) שנחשב הדבר כסמוך לסעודה גם כשהתחיל את ההכנה זמן רב קודם הסעודה (אחרות שבת ח"א פ"ג הע' נא), וכן כתב הגר"ש אויערבך (מאור השבת ח"א מכתב ח אות א). ובש"כ ח"ג פ"ג הע' ר) שלצורך סעודה כזו מותר להתחיל לברור אפילו כמה שעות קודם הסעודה, אם אכן לא חייגמר הברירה אלא בסמוך לסעודה, וכן דעת הגר"ש אלישיב (איל משולש פ"ח הע' מד).

מאידך, דעת החזו"א (נחלת אליהו הערת חידושי דינים אות סג) שאסור להתחיל ולברור את האוכל זמן רב לפניו, אף אם לא תיגמר הברירה אלא בסמוך לסעודה, ולא הותר לעשות כן אלא רק בחצי שעה קודם הסעודה [ואף שישיר זה, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שם) שאינו אלא כשאכן יש צורך בחצי שעה כדי לברור את האוכל, אבל אם די בפחות זמן מזה, לא הותר להתחיל את הברירה קודם הסעודה אלא כפי שיעור הזמן הנצרך לברירה].

והיוצא מביתו למקום אחר ורצה ליטול עמו דבר מה כדי להשתמש בו באותו המקום, כגון אשה היוצאת עם ילדיה ורצה ליטול עבורם בגדים להחלפה, כתב הגר"ש אויערבך (מאור השבת שם) שאין זה נחשב כדבר הנצרך לאלתר, ואסור לה לברור את הבגדים הנצרכים לה, וכן דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שם). מאידך, דעת הגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"ו עמ' מב הע' ח) שאף זה נחשב כדבר הנצרך לאלתר. המבקש מחברו שישאיל לו הפץ מסוים המעורב בחפצים אחרים, ואינו מתכוין להשתמש בחפץ זה לאלתר, כתב הגר"ש אויערבך (ששי"ב ח"ג פ"ג הע' קפה) שאם לא יוכל להשאיל להשאיל לו את החפץ לאחר זמן, כגון שלא יפגשו לאחר מכן, רשאי הוא לברור עבורו את החפץ כעת, משום שהשאלת החפץ נחשבת למשאיל כשימוש בחפץ. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (איל משולש שם הע' פג) והגר"י קרליץ (שם), שבאופן זה אסור למשאיל לברור את החפץ.

והדומה לברור מאכל הנמצא במקור כדי לחממו או להפשיחו, דעת הגר"ש אלישיב (איל משולש שם הע' פ) והגר"י קרליץ (שם), שאף אם בדעתו לאכול את המאכל מיד לאחר החימום או ההפשרה, אין זה נחשב כברירה לאלתר, שכן האכילה היא השימוש בחפץ, ואילו החימום וההפשרה אינם אלא הכנה לכך. מאידך, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"ב שם הע' ר) שיש להבחין בין מאכל שנחוג לחממו או להפשיחו בסמוך לסעודה דוקא, שפעולות אלו הן בכלל 'דרך אכילה', ובין מאכל שאין הדרך לחממו או להפשיחו סמוך לסעודה דוקא, שפעולות אלו אינן בכלל 'דרך אכילה', אף אם עושה כן בסמוך לסעודה.

[שעה"צ סי' ה]

עֵין פְּסִיקָן שֶׁזוּ סִיקָן וכו'.

(8) בבית"ל שם (סי' ד"ה ד"ב) כתב בשם הרמב"ן, שאם ישב אדם בפתח בית ולאחר שישב נודע לו שיש צבי בתוכו, שמותר לו להמשיך ולישב שם עד שתחשך.

המשך במילואים עמוד 50

